

УДК 330.5
JEL: E63; O15; R20; R29
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-230-237>

СТАН ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

©2024 СИТНИК Н. С., ФОЛЬТОВИЧ Д. Р.

УДК 330.5
JEL: E63; O15; R20; R29

Ситник Н. С., Фольтович Д. Р. Стан фінансової безпеки домогосподарств України в умовах війни

Мета статті полягає в дослідженні поточного стану фінансової безпеки вітчизняних домогосподарств в умовах війни. Дослідження фінансової безпеки домогосподарств у воєнний період є актуальною темою у зв'язку з посиленням фінансових труднощів під впливом військових дій. У даній роботі розглянуто питання оцінки фінансової безпеки домогосподарств у контексті війни. Оцінка фінансової безпеки в умовах конфлікту має вирішальне значення для ефективного управління фінансами та збереження фінансової стабільності домогосподарств. Аналізуючи, систематизуючи й узагальнюючи наукові праці багатьох учених, було розглянуто сутність поняття «фінансова безпека домогосподарств», а також наведено перелік зовнішніх і внутрішніх загроз фінансовій безпеці домогосподарств у сучасних умовах війни та економічно-політичної нестабільності. У роботі використовуються різноманітні методи та інструменти для оцінки фінансового стану домогосподарств. Проводиться аналіз таких фінансових показників, як: реальний ВВП, ВВП на душу населення за ПКС, ІЛР, середня та мінімальна заробітна плата, рівень пенсій, а також взаємозв'язок між ними, доходи та витрати домогосподарств, рівень безробіття. Досліджується вплив війни на фінансові можливості та стабільність домогосподарств. Отримані результати дозволяють зробити висновок про необхідність удосконалення фінансового планування та управління фінансами на рівні домогосподарств в умовах війни. Це допоможе забезпечити фінансову стабільність і відповідну реакцію щодо негативних впливів воєнного конфлікту на фінансове благополуччя сімей, а головне – підвищити рівень фінансової безпеки вітчизняних домогосподарств. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є вивчення зарубіжного досвіду забезпечення фінансової стійкості домашніх господарств, де велика увага приділяється плануванню особистих фінансів як ефективному методу забезпечення фінансової безпеки.

Ключові слова: фінансова безпека, домогосподарство, ВВП, ІЛР, доходи, витрати, безробіття, фінансова грамотність.

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 12.

Ситник Наталія Степанівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: nataliya.sytnyk@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4138-9721>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210146193>

Фольтович Діана Русланівна – магістр, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: foltovichjna@gmail.com

UDC 330.5
JEL: E63; O15; R20; R29

Sytnyk N. S., Foltovych D. R. The State of Financial Security of Ukrainian Households During the Wartime

The aim of the article is to study the current state of financial security of domestic households in the conditions of wartime. The study of the financial security of households during the wartime period is a relevant topic due to the increased financial difficulties under the influence of hostilities. This paper considers the issue of assessing the financial security of households in the context of wartime. Assessing financial security in conflict settings is crucial for effective financial management and maintaining the financial stability of households. Analyzing, systematizing and summarizing the scientific works of many scholars, the essence of the concept of «financial security of households» was considered, as well as a list of external and internal threats to the financial security of households in the current conditions of wartime along with economic and political instability was provided. The publication uses a variety of methods and tools to assess the financial condition of households. The analysis of such financial indicators as: real GDP, GDP per capita at PPP, HDI, average and minimum wages, the level of pensions, as well as the relationship between them, household income and expenditure, unemployment rate, is carried out. The impact of the ongoing war on the financial capabilities and stability of households is studied. The results obtained allow us to conclude that there is a need to improve financial planning and financial management at the household level during the wartime. This will help ensure financial stability and an appropriate response to the negative impact of the military conflict on the financial well-being of families, and most importantly, increase the level of financial security of domestic households. Prospects for further research in this direction are the study of foreign experience in ensuring the financial stability of households, where much attention is paid to personal finance planning as an effective method of ensuring financial security.

Keywords: financial security, household, GDP, HDI, income, expenditure, unemployment, financial literacy.

Fig.: 5. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 12.

Sytnyk Natalia S. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: nataliya.sytnyk@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4138-9721>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210146193>

Foltovych Diana R. – Master, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: foltovichjna@gmail.com

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну призвело до глобальної кризи, яка характеризується специфічними особливостями, як-от: високий рівень інфляції, зростання дефіциту бюджету, поширення тіньового бізнесу та корупції, скорочення обсягів виробництва, що викликають зниження економічної активності, рівня заробітної плати та вартості робочої сили. За таких умов нагальним є дослідження проблем фінансової безпеки домогосподарств як особливо важливого учасника економічних відносин і суб'єкта, що є вразливим у таких процесах, а від достовірності стану фінансової безпеки домогосподарств залежатиме правильність управління їх особистими фінансами.

Дослідження рівня фінансової безпеки домогосподарств є новим напрямком у розвитку фінансової науки. Тому наукові дослідження з різних аспектів оцінки фінансової безпеки домогосподарств та її складових займають важливе місце у працях вітчизняних і закордонних науковців. Серед них необхідно відзначити таких як: Барановський А., Бланк І., Браун С., Купервська С., Горячева К., Ковальов Д., Мунтян В., Плетнікова І., Олейніков Є., Гончаренко Л., Папехін Р., Єпіфанов А., Реверчук Н., Варналій З., Вереса В., Воробйова Ю., Ворошило В., Зварич М., Кізіма Т., Келвета Л., Козера А., Перепелиця М., Півняк Ю., Пшик Б., Сніщенко Р., Твардовська Л., Чабаненко М., Чиж Н., Фурман Дж., Дайнен К. Е., Уеллер К. Е., Хелберн Е. Б., Керр Р. С. та ін. Проте внаслідок нестабільної ситуації в країні, що спровоковано війною, питання фінансової безпеки домогосподарств України потребує подальших досліджень.

Незважаючи на велику кількість досліджень даної тематики, відкритими все ж залишаються питання оцінювання стану фінансової безпеки домогосподарств в умовах війни та економічної нестабільності.

Метою статті є дослідження поточного стану фінансової безпеки вітчизняних домогосподарств за умов війни.

У статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: монографічний, системний та ситуаційний підходи, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, графічний, табличний, статистичний тощо.

Домогосподарства, як ключові суб'єкти економічної системи країни, відіграють важливу роль у всіх її аспектах: на ринку праці, у споживчих послугах, банківській системі, кредитуванні, оподаткуванні та інших. Добробут і стабільність домогосподарств має важливе значення для забезпечення фінансової стабільності та розвитку країни, оскільки вони є основними важелями фінансової системи держави. Таким чином, фінансова безпека кожного

домогосподарства є ключовим чинником у забезпеченні фінансової стійкості та розвитку держави.

Фінансова безпека домогосподарств – це гнучка система фінансових взаємозв'язків між домогосподарством, фінансовим ринком і державою, яка забезпечує стійкість домогосподарств від зовнішніх і внутрішніх загроз (*рис. 1*).

Ці загрози можуть створювати нестабільність і небезпеку для фінансового стану домогосподарств та вимагати від них адаптивності та вміння ефективно управляти фінансами.

Фінансова безпека домогосподарств напряму взаємопов'язана з економічним добробутом населення. Забезпечення гідного рівня життя громадян можливе лише в державі, яка зберігає стабільні темпи економічного зростання, для збільшення економічного потенціалу країни та міцності її економіки та, відповідно, збільшення реального ВВП [3].

Ключовими показниками економічного прогресу є рівень реального ВВП та ВВП на одну особу, які відображають вартість товарів і послуг, що припадає на кожну людину.

Проаналізуємо динаміку цих показників протягом 2019–2023 рр (*рис. 2*).

З *рис. 2* видно коливання реального та номінального ВВП, а також ВВП на душу населення протягом аналізованого періоду, що зумовлено впливом різних факторів. Основною причиною зниження рівня ВВП у 2022 р. є повномасштабне вторгнення Росії на територію України. Проте війна не є єдиною причиною зменшення його рівня. Серед інших факторів можна виділити: зростання обсягів зовнішнього боргу, значну частку тіньового бізнесу, низьку інвестиційну привабливість українських підприємств, рівень інфляції та інші економічні зміни.

Варто зазначити, що показник ВВП на душу населення мав тенденцію зростання до початку війни в Україні, проте у 2022 р. спостерігалось його зниження на 1291,9 грн порівняно з 2021 р. Максимальне значення показника було зафіксовано у 2023 р. на рівні 132 838,4 грн, що на 38 248,6 грн більше, ніж у довоєнному 2019 р. Тобто протягом 5 років ВВП на душу населення зріс на 40% (у 1,4 разу). Це свідчить про збільшення виробництва та підвищення економічної активності, що, відповідно, сприяє підвищенню рівня фінансової безпеки домогосподарств. Зменшення ВВП на душу населення свідчить про проблеми у виробництві, зменшення економічної активності та загальний спад рівня життя громадян.

На міжнародному рівні розвитку держави ВВП на душу населення є важливим індикатором фінансової безпеки домогосподарств, який розра-

Рис. 1. Зовнішні та внутрішні загрози фінансовій безпеці домогосподарств

Джерело: сформовано за [1; 2].

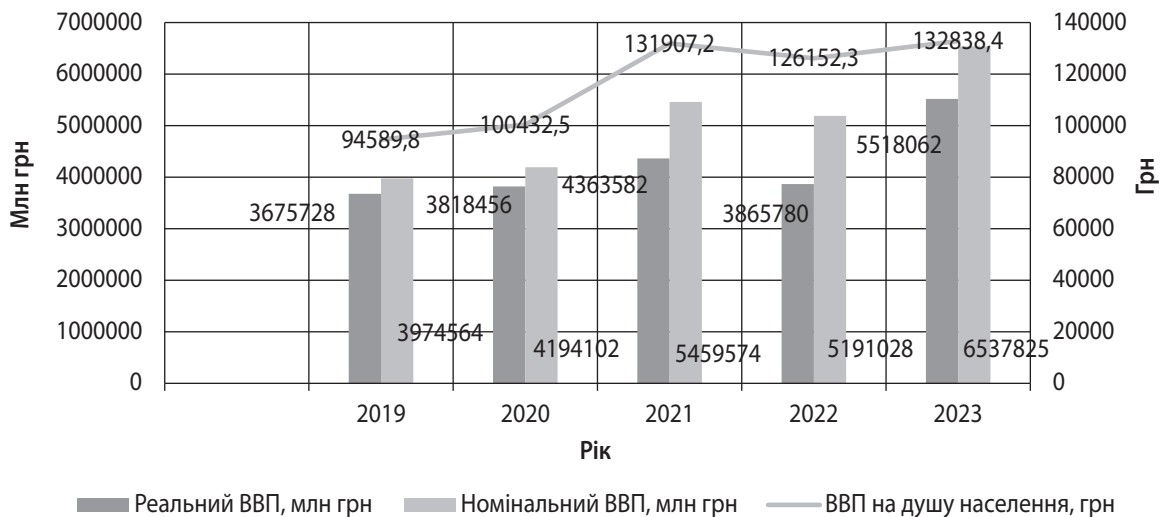

Рис. 2. Динаміка ВВП України, 2019–2023 рр.

Джерело: сформовано за [4].

ховується в доларах США на основі паритету купівельної спроможності (ПКС) валют і виконує роль індикатора рівня фінансової безпеки домогосподарств і добробуту населення [5].

Проаналізуємо значення цього показника протягом 2018–2022 рр. (рис. 3).

Загалом на рис 3 спостерігаються значні коливання ВВП за ПКС протягом останніх п'яти років. Це свідчить про тимчасові труднощі та зміни в економічній політиці країни. Особливо помітно зниження у 2022 р. – до 10731,44 дол. США, що є наслідком впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, зумовлених війною, політичною нестабільністю, економічними обмеженнями та кризовими ситуаціями. У 2022 р. Україна знаходилася на 104 місці серед країн по ВВП за ПКС, а рівень цього показника склав лише 61% від середнього рівня серед всіх

176 країн. Ці дані свідчать про необхідність проведення заходів щодо відновлення економічного зростання.

На наш погляд, визначення рівня добробуту населення лише за допомогою одного показника ВВП є недостатньо об'єктивним. Хоча цей показник часто вважається індикатором економічного розвитку та соціального прогресу, проте він не враховує низки інших факторів, які впливають на добробут населення та матеріальні стандарти життя (дохід, рівень споживання, рівень багатства), стан здоров'я, освіти, соціальні зв'язки, стан навколишнього середовища та рівень безпеки. Узагальненим показником, який враховує більше аспектів людського розвитку, є Індекс людського розвитку (ІЛР) (рис. 4). У ньому матеріальна сторо-

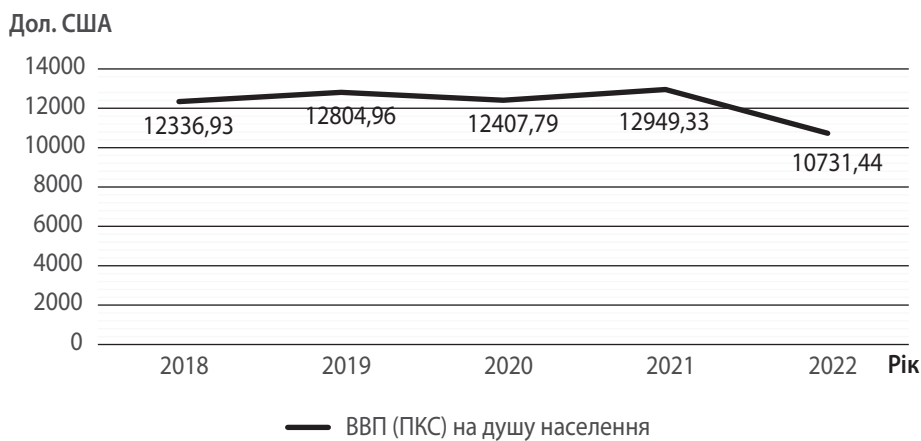

Рис. 3. ВВП на душу населення (ПКС), 2018–2022 рр.

Джерело: сформовано за [5; 6].

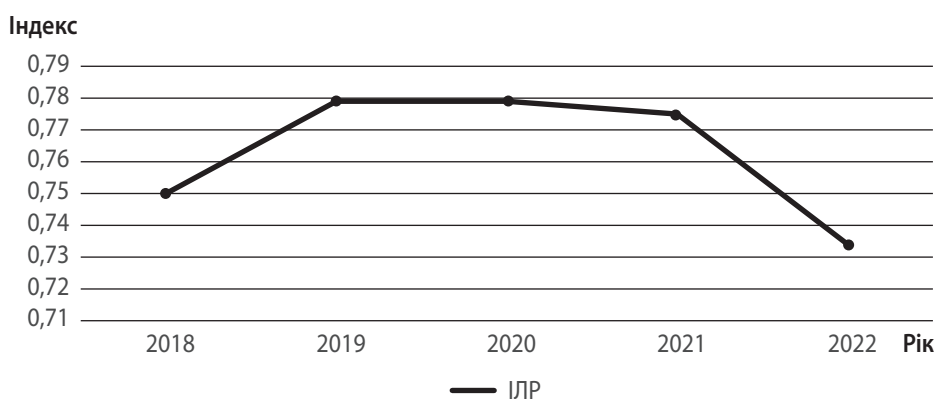

Рис. 4. Динаміка індексу людського розвитку України, 2018–2022 рр.

Джерело: сформовано за [7].

на життя населення відображена в одному з трьох вимірів, які віддзеркалюють ключові аспекти людського розвитку: можливість прожити довге і здорове життя (вимір – довголіття), набуття, розширення й оновлення знань (вимір – освіченість), доступ до засобів існування, які забезпечують гідний рівень життя (вимір – матеріальний рівень життя).

Протягом 2018–2022 рр. спостерігалися значні коливання ІЛР. У 2018 р. цей показник становив 0,75, що вказує на високий рівень людського розвитку в країні. У 2019 та 2020 рр. ІЛР зріс до 0,779, що свідчить про певне поліпшення рівня життя, освіти та інших аспектів людського розвитку. У 2021 р. ІЛР зберігся на рівні 0,775, що показує стабільну ситуацію в цих сферах.

Проте від початку війни ІЛР зменшився до 0,734, що є наслідком різкого погіршення умов життя, загострення соціальних проблем, зниження доступу до освіти та охорони здоров'я, а також загрозою для безпеки населення.

Стабільний рівень фінансової безпеки домогосподарства відображають такі показники: серед-

ня та мінімальна заробітна плата, рівень пенсій, а також взаємозв'язок між ними (табл. 1).

Дані табл. 1 демонструють помірне зростання середньомісячної заробітної плати та пенсії на 13–19% щорічно, а вартість продуктового споживчого кошика в розмірі середньомісячної пенсії є надзвичайно високою та становить понад 80%, що свідчить про досить низький рівень забезпечення людей пенсійного віку та їх фінансової безпеки.

Одними з важливих показників фінансового стану домогосподарств, які мають прямий вплив на їх фінансову безпеку, є рівень доходів і витрат (табл. 2).

Дані табл. 2 вказують, що основну частину доходів домогосподарств становить заробітна плата. Значна частина витрат на харчування складає більше 50,1%, що свідчить про низький рівень життя населення. Також слід зазначити, що у структурі витрат домогосподарств понад 90% припадає на споживчі витрати, що є показником обмеженої здатності до накопичення.

Скорочення доходів і нестабільність економічної ситуації призводять до зниження рівня

Динаміка заробітної плати, пенсії та вартості споживчого кошика, 2019–2022 рр.

Показник	Рік			
	2019	2020	2021	2022
Середньомісячна:				
– заробітна плата, грн	9223	10727	12337	14577
– пенсія, грн	2645,66	3082,98	3507,51	3992,6
Темп зростання:				
– заробітної плати, %	–	16,3	15	18,16
– пенсії, %	–	16,55	13,77	13,83
Темп інфляції, % на рік	4,1	5	10,0	26,6
Мінімальна:				
– заробітна плата, грн	4173	4815,3	6041,7	6550
– пенсія, грн	1536,67	1679,75	1818,17	1986
Співвідношення:				
– середньої та мінімальної зарплати, разів	2,2	2,2	2,04	2,23
– середньої та мінімальної пенсії, разів	1,72	1,84	1,93	2,01
Вартість споживчого кошика, грн	1894,54	2027,2	2393	3250
Темп зростання вартості продуктового кошика, %	–	7	18,04	35,8
Співвідношення продуктового кошика та мінімальної:				
– заробітної плати	0,45	0,42	0,39	0,49
– пенсії	1,23	1,2	1,3	1,64

Джерело: сформовано за [8; 9].

Доходи та витрати домогосподарств, 2019–2022 рр.

Показник	01.01.2020 р.	01.01.2021 р.	01.01.2022 р.
Сукупні доходи (у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство)			
Усього ресурсів, грн	12118,5	12432,3	14490,6
Оплата праці, %	57,3	58,3	59,8
Доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості, %	6,5	5,8	5,7
Пенсії, стипендії, допомоги, пільги та субсидії, %	20,3	21,2	20,2
Доходи від продажу сільськогосподарської продукції, %	2,4	2,2	2,5
Вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель, %	3,6	3,3	3
Грошова допомога від родичів, інших осіб та інші грошові доходи, %	6,6	6,8	6,1
Інші надходження, %	3,3	3,3	2,7
Структура сукупних витрат домогосподарств у середньому за місяць (у розрахунку на одне домогосподарство)			
Усього витрат, грн	9670,2	9523,6	11243,4
Споживчі сукупні витрати, %	91,3	91,4	91,3
продовольчі товари (включно з харчуванням поза домом, алкогольними напоями та тютюновими виробами), %	51,7	52,7	50,1
непродовольчі товари та послуги, %	39,6	38,7	41,2
оплата житла, комунальних продуктів та послуг, %	13	12,9	13,8
Неспоживчі сукупні витрати, %	8,7	8,6	8,7
Відсоток витрат у доходах, %	79,8	76,6	77,6

Джерело: складено за [8; 9].

фінансової безпеки домогосподарств. Водночас, спроби заощадження збільшують чутливість домогосподарств до економічних шоків і втрати стабільності доходів.

Велика частина витрат на основні потреби також свідчить про обмежені можливості домогосподарств щодо використання фінансових ресурсів на інші потреби чи можливості збереження.

Серйозну загрозу для фінансової безпеки домогосподарств становить проблема безробіття (рис. 5).

та сімейними фінансами, приймати відповідальні економічні та фінансові рішення з належною компетентністю, що сприяє соціальній стабільності в суспільстві [11]. Розуміння основних принципів фінансового управління підвищує добробут домогосподарств, знання різноманітних фінансових послуг, дозволяє активніше використовувати можливості фінансового ринку, а фінансова грамотність допомагає розпізнавати шахрайські схеми та уникати накопичення непосильних боргів.

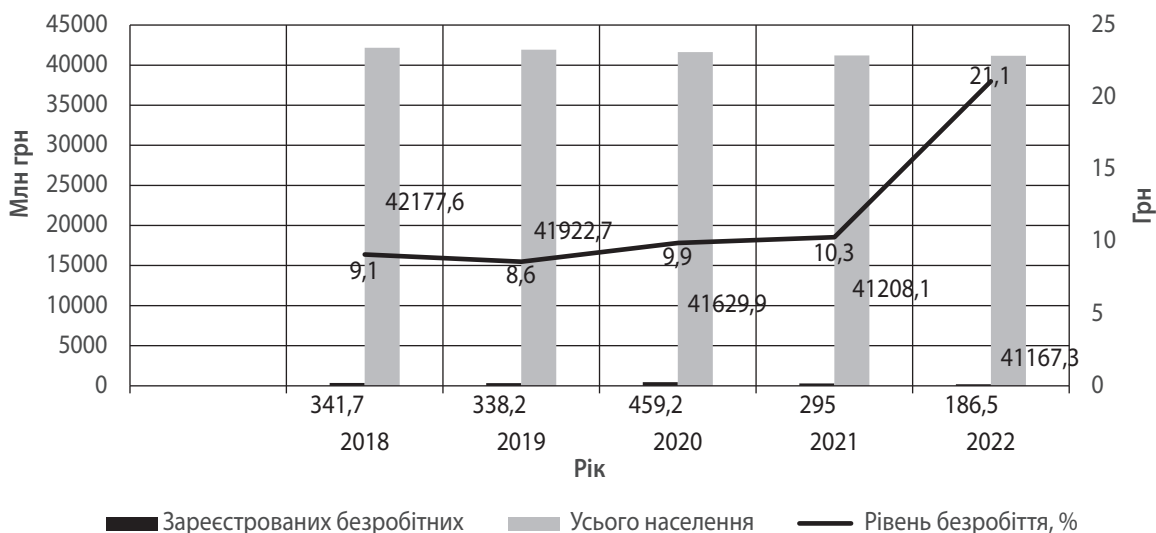

Рис. 5. Безробіття в Україні, 2018–2022 рр.

Джерело: сформовано за [10].

Внаслідок нестабільної економічно-політичної ситуації в країні значна частина вітчизняних підприємств і фінансових установ виявилася нездатною пристосуватися до нових економічних умов, що спричинило звільнення багатьох працівників.

За період з 2018 по 2021 рр. рівень безробіття в Україні коливався, але загалом залишався на високому рівні. У 2022 р. безробіття значно зросло і склало 21,1%, що свідчить про серйозні проблеми, які виникають у зв'язку з війною. Це пов'язано зі зниженням виробництва, руйнуванням інфраструктури, розвитком бізнесу та іншими негативними наслідками воєнних дій. Через вищезазначені причини зростання безробіття призводить до загострення економічної та соціальної ситуації в країні, що потребує негайних заходів для стабілізації ситуації.

Забезпечення фінансової безпеки домогосподарства неможливе без належного рівня фінансової грамотності. Фінансова грамотність означає уміння розуміти, як ефективно управляти власними

Рівень фінансової грамотності українців, складає 12,3 бала, що становить лише 58% від максимального значення (21 бал) і менше мінімального цільового рівня, рекомендованого Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у 14 балів.

Причиною цього є вплив таких факторів: понад 30% громадян не роблять жодних заощаджень, а ті, хто все ж робить, то переважно для надзвичайних ситуацій; недостатнє розуміння того, як працюють фінансові установи держави та які переваги вони можуть принести; мало довіри до фінансових установ та організацій; населення має лише загальне уявлення про свій бюджет, не розуміючи, як правильно розподілити свої доходи та витрати; понад 30% населення не користується банківськими рахунками [12].

Підвищення фінансової грамотності дозволяє здійснювати ефективний контроль за використанням власних фінансових ресурсів, приймати якісні фінансові рішення, що сприятиме стійкому економічному розвитку країни, який забезпечить високий рівень їхньої фінансової безпеки.

ВИСНОВКИ

Україна стикається зі значною кількістю проблем, пов'язаних із недостатнім фінансовим забезпеченням домашніх господарств, особливо в умовах війни та економічної нестабільності. У зв'язку з цим питання їх фінансової безпеки стає все більш актуальним, зокрема через структурні зміни в національній економіці протягом останніх років.

Отже, умови війни створюють серйозні виклики для фінансової безпеки домогосподарств та вимагають комплексного підходу та активної державної підтримки для забезпечення стійкості та добробуту населення. Аналізуючи наслідки воєнних подій в Україні, варто зазначити, що для підвищення фінансової безпеки домогосподарств необхідно вжити комплекс заходів у всіх галузях фінансової системи, спрямованих на її зміцнення. Для України корисним також буде вивчення закордонного досвіду забезпечення фінансової стійкості домашніх господарств, де велика увага приділяється плануванню особистих фінансів як ефективному методу забезпечення фінансової безпеки. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Ситник Н. С., Кравцова О. О. Вплив економічної нестабільності на фінансову безпеку домашніх господарств. *Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Science and Education in Progress»* (December 26–28, 2023). Dublin, Ireland, 2023. No. 184. P. 52–55. <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5051/5088>
- Єрмоленко О. А., Коковіхіна О. О., Лисьонкова Н. М. Забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в умовах впливу дестабілізаційних факторів в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 73. С. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-73-07>
- Kuzmak O. M., Kuzmak O. I., Molinska Yu. V. Financial Security of Households in the Conditions of Change. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*. 2022. № 19. С. 144–151. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19\(75\)-17](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19(75)-17)
- Валовий внутрішній продукт в Україні 2024. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
- Луняк І. В., Столетова І. Г. Аналіз динаміки ВВП України та Європи. *Академічні візії*. 2023. Вип. 20. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8227832>
- ВВП на душу населення на основі паритету купівельної спроможності (ПКС). *Світовий банк*. URL: <https://api.worldbank.org/v2/uk/country/UKR?downloadformat=excel>
- Україна в міжнародних індексах. *Державна служба статистики України*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/menu/index_%20ukr_internat/iukr_inter_ish.htm
- Мінімальна зарплата в Україні. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>
- Доходи та витрати населення. *Державна служба статистики України*. 2021. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/02/zb_doch_21.pdf
- Кількість зареєстрованих безробітних безробітня. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2023/>
- Єгоричева С. Б., Гудзь Т. П. Фінансово-економічна безпека домогосподарств в Україні та підходи щодо її оцінювання. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 8. С. 117–124. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-20>
- Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів, 2020. 845 с.

REFERENCES

- “Dokhody ta vytraty naselennia” [Incomes and Expenses of the Population]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. 2021. https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/02/zb_doch_21.pdf
- Finansovyi menedzhment [Financial Management] / ed. by N. S. Sytnyk. Lviv, 2020.
- “Kilkist zareiestrovanykh bezrobitnykh bezrobittia” [Number of Registered Unemployed Unemployment]. *Minfin*. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2023/>
- Kuzmak, O. M., Kuzmak, O. I., and Molinska, Yu. V. “Financial Security of Households in the Conditions of Change”. *Ekonomichni nauky. Seriiia «Rehionalna ekonomika»*, no. 19 (2022): 144-151. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19\(75\)-17](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2022-19(75)-17)
- Luniak, I. V., and Stolietova, I. H. “Analiz dynamiky VVP Ukrainy ta Yevropy” [Analysis of GDP Dynamics of Ukraine and Europe]. *Akademichni vizii*, no. 20 (2023). DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8227832>
- “Minimalna zarplata v Ukraini” [Minimum Wage in Ukraine]. *Minfin*. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>
- Sytnyk, N. S., and Kravtsova, O. O. “Vplyv ekonomichnoi nestabilnosti na finansovu bezpeku domashnikh gospodarstv” [The Impact of Economic Instability on the Financial Security of Households]. *Science and Education in Progress*, no. 184 (2023): 52-55. <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5051/5088>
- “Ukraina v mizhnarodnykh indeksakh” [Ukraine in International Indexes]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. https://www.ukrstat.gov.ua/menu/index_%20ukr_internat/iukr_inter_ish.htm
- “Valovyi vnutrishnii produkt v Ukraini 2024” [Gross Domestic Product in Ukraine 2024]. *Minfin*. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
- “VVP na dushu naselennia na osnovi parytetu kupivelnoi spromozhnosti (PKS)” [GDP Per Capita

Based on Purchasing Power Parity (PPP)]. *Svitovyi bank*. <https://api.worldbank.org/v2/uk/country/UKR?downloadformat=excel>

Yehorycheva, S. B., and Hudz, T. P. "Finansovo-ekonomichna bezpeka domohospodarstv v Ukraini ta pidkhody shchodo yii otsiniuvannia" [Financial and Economic Security of Households in Ukraine and Approaches to Its Assessment]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, no. 8 (2023): 117-124. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-20>

Yermolenko, O. A., Kokovikhina, O. O., and Lysonkova, N. M. "Zabezpechennia finansovoi bezpeky domohospodarstv v umovakh vplyvu destabilizatsiinykh faktoriv v Ukraini" [Ensuring Financial Security of Households under the Influence of Destabilizing Factors in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Seriya «Economichni nauky»*, no. 73 (2023): 50-55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-73-07>

УДК 336.221:338:246.047:342.78(477)

JEL: H20; H24; H81

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-237-243>

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ГРАНТІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

©2024 НАСТЕКА М. В.

УДК 336.221:338:246.047:342.78(477)

JEL: H20; H24; H81

Настека М. В. Система оподаткування грантів в Україні під час воєнного стану

Запропоновано підхід до розуміння наявної в Україні на даний момент системи оподаткування грантів, визначення фактичних ставок оподаткування грантів залежно від статусу грантодавця та грантоотримувача. Проведено аналіз впливу системи оподаткування грантів на залучення грантів як способу отримання інвестицій підприємствами України. Зокрема, акцентовано увагу на ефекті, який система оподаткування грантів має на економіку України в умовах воєнного стану. Виявлено потенційні розбіжності між заявленою політикою держави – збільшення ролі грантів в економіці України – та наявними податковими нормами і практикою їх застосування фіскальними органами. Основним завданням роботи є аналіз чинної системи оподаткування грантів в Україні, її впливу на економіку України та виявлення потенційних проблем. Відповідно до поставлених мети, об'єкта, предмета та завдань дослідження були використані такі методи: діалектичний, формальний, порівняльний, синтезу та аналізу, юридичного тлумачення, історичний метод. У ході дослідження було окреслено наявну систему оподаткування грантів та виявлено проблеми, які призводять до негативних економічних ефектів під час воєнного стану. Робота стане в нагоді як державним службовцям, так і підприємцям при їх спільній роботі із провадження підприємницької діяльності та використанню грантів як інвестиційних інструментів під час воєнного стану.

Ключові слова: гранти, система оподаткування, спрощена система оподаткування, загальна система оподаткування, фізична особа – підприємець, юридична особа, принципи оподаткування грантів, воєнний стан.

Бібл.: 12.

Настека Максим Владиславович – здобувач ступеня доктора філософії кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Івана Банка, 3, Полтава, 36003, Україна)

E-mail: maksirok1207@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8552-617X>

UDC 336.221:338:246.047:342.78(477)

JEL: H20; H24; H81

Nasteka M. V. The System of Taxation of Grants in Ukraine During Martial Law

An approach to understanding the current system of taxation of grants in Ukraine, determining the actual rates of taxation of grants depending on the status of the grantor and the grantee is proposed. An analysis of the impact of the system of taxation of grants on attracting grants as a way of obtaining investments by enterprises of Ukraine is carried out. In particular, attention is focused on the effect that the grant taxation system has on the economy of Ukraine under martial law. Potential discrepancies between the declared policy of the State – increasing the role of grants in the economy of Ukraine – and the existing tax norms and the practice of their application by fiscal authorities have been identified. The main objective of the work is to analyze the current system of taxation of grants in Ukraine, its impact on the economy of Ukraine and identify potential problems. In accordance with the set aim, object, subject and purposes of the study, the following methods were used: dialectical, formal, comparative, synthesis and analysis, legal interpretation, historical method. In the course of the study, the existing system of taxation of grants was outlined and problems that lead to negative economic effects during martial law were identified. The work will be useful for both civil servants and entrepreneurs in their joint work on business activities and the use of grants as investment tools during martial law.

Keywords: grants, taxation system, simplified taxation system, general taxation system, individual entrepreneur, legal entity, principles of taxation of grants, martial law.

Bibl.: 12.

Nasteka Maksym V. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy of the Department of Personnel Management, Labor Economics and Economic Theory, Poltava University of Economics and Trade (3 Ivana Banka Str., Poltava, 36003, Ukraine)

E-mail: maksirok1207@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8552-617X>